

KREATIVNOST I INOVATIVNOST U PODUČAVANJU STRANOG JEZIKA STRUKE

Antonija ŠARIĆ

Prehrambeno-tehnološki fakultet Osijek, Franje Kuhača 18, Osijek, Hrvatska

antonija.saric@ptfos.hr

Lahorka BUDIĆ

Prehrambeno-tehnološki fakultet Osijek, Franje Kuhača 18, Osijek, Hrvatska

lahorka.budic@ptfos.hr

<https://dx.doi.org/10.21857/m3v76t12gy>

Sažetak

Poučavanje engleskog jezika struke na nematičnim sveučilištima dio je gotovo svakog akademskog programa. Kada studenti upišu određeni fakultet, sa sobom donose znanje stranog jezika stečeno kroz formalno obrazovanje i neformalna iskustva. Međutim, čest je slučaj da je njihovo predznanje iz područja stranog jezika, najčešće engleskog, manjkavo, što uvelike otežava profesorima stranog jezika struke kvalitetno provođenje nastave. Stoga je kreativnost i inovativnost profesora jezika te poticanje studenata na kreativno rješavanje zadataka iznimno važno za usvajanje stranog jezika struke, što je ujedno i bila premissa za ovo istraživanje. Uvođenje raznolikog medijskog sadržaja u nastavu jezika ne samo da olakšava studentima usvajanje sadržaja i tematski raspon već ih potiče i na samostalno istraživanje sadržaja izvan okvira kurikulumu, čime unapređuju svoje znanje i vještinu govorenja engleskog jezika. Cilj je rada predstaviti rezultate upitnika provedenog među studentima diplomskoga studija Prehrambeno-tehnološkoga fakulteta i prijediplomskoga studija kemije o metodama učenja jezika koje smatraju najučinkovitijima. Nadalje, rad će predstaviti i praktične ideje za motiviranje studenta kako bi poboljšali svoje vještine uporabe engleskog jezika, posebno u govoru i komunikaciji. Osim toga, uloga tehnologije olakšava uvođenje inovativnih metoda u poučavanje stranog jezika struke. Naime, većina studenata smatra da se u poduci jezika treba koristiti multimedijalnim izvorima (videoisječci, podcasti, kvizovi) ili debatirati na zadanu temu u svrhu poboljšanja komunikacijskih vještina. Isto tako, većina studenata smatra da je razvijanje kritičkog mišljenja u procesu učenja jezika vrlo važno te da profesori jezika često potiču studente da iznesu svoje mišljenje te kritički promišljaju o temama relevantnim za njihovu struku. Međutim, iako studenti uviđaju važnost kreativnosti i inovativnosti u poučavanju jezika, većina ih ipak smatra tradicionalne nastavne metode (predavanja i vježbe) najučinkovitijima i daje prednost tradicionalnim dijaloškim vježbama s profesorom. Nešto manji broj studenata aktivno se koristi online platformama za vježbanje jezika te naglašava važnost izloženosti stranom jeziku kroz YouTube, serije, filmove. Studenti prosječno provedu između 6 i 10 sati tjedno koristeći se medijima na stranom jeziku. Provedenim istraživanjem dolazimo

do zaključka da studenti kreativne i inovativne pristupe u nastavi smatraju važnima za usvajanje stranoga jezika struke, iako daju prednost tradicionalnim metodama poučavanja koje iziskuju njihov manji angažman.

Ključne riječi: kreativnost, inovativnost, nastava jezika struke, kritičko mišljenje, multimedijски sadržaji

Ključna poruka rada: Profesori stranog jezika struke trebaju pratiti razvoj moderne tehnologije kako bi osuvremenili nastavni proces te studentima približili nastavne sadržaje. Međutim, provedenim istraživanjem dokazano je kako studenti i dalje tradicionalne metode poučavanja smatraju jednako učinkovitima.

1. Uvod

Poduka studenata engleskom jeziku struke i sama organizacija nastave predstavlja izazov ne samo profesorima koji nastavni sadržaj i program moraju prilagoditi potrebama i željama studenata, već i studentima koji dolaze s različitim predznanjima i očekivanjima. Stečena predznanja studenata trebala bi biti polazišna točka u nastavnom procesu, u kojem studenti kao aktivni sudionici sudjeluju u stvaranju nastave. Naime, uloga nastavnika nije samo predstavljanje nastavne građe, već i motiviranje i angažiranje studenata u nastavnom procesu i samostalnom istraživanju koje je rezultat poticanja motivacije i znatiželje kod studenata. Stoga je od osobite važnosti ostvarivanje interakcije između studenata i nastavnika, gdje nastavnik jezika struke preuzima ulogu savjetnika za jezik studentima koji posjeduju znanje iz određene teme (Dudley-Evans i St. John, 1998).

Jedan od problema s kojima se suočavaju nastavnici jezika struke jest odabir prikladnih materijala, pri čemu je svakako nužno ostvariti i suradnju s nastavnicima stručnih predmeta bez čije je pomoći izrada nastavnih materijala neostvariva. Osim toga, naglasak se stavlja na izradu autentičnih materijala koji su prilagođeni potrebama studenata, a u kojima se koristi autentični jezik i u kojima se simuliraju realne jezične situacije. Pri tome treba uzeti u obzir i činjenicu kako je i sadržaj nastavnih materijala podložan promjenama zbog promjena u novim znanstvenim spoznajama. Stoga je zadatak nastavnika jezika struke ponuditi studentima nužne materijale, a ne ih kreirati od samog početka (Dudley-Evans i St. John, 1998). Pri osmišljavanju nastavnog plana i programa treba se služiti i internetom, gdje nastavnici, a i studenti mogu pronaći veći izbor tekstova autentičnog sadržaja iako su današnja djeca ipak izloženija filmovima ili serijama, a manje pisanom sadržaju te se njihova izloženost jeziku u neformalnom okruženju oslanja ponajviše na receptivne, a ne produktivne jezične vještine (Raonić 2021: 23).

U nastavku rada predstavljaju se tradicionalne i suvremene metode u poučavanju stranog jezika te daju prijedlozi kako nastavu stranog jezika učiniti zanimljivom i inovativnom,

a zatim se analiziraju rezultati provedenog upitnika te obrazlažu studentske preferencije prema tradicionalnim ili suvremenim metodama poduke.

2. Tradicionalne i suvremene metode u poučavanju jezika

Budući da studenti i dalje smatraju učinkovitima tradicionalne metode poučavanja jezika, što je pokazao priloženi upitnik, navest ćemo metode koje se i dalje koriste u poučavanju.

Kada govorimo o tradicionalnim metodama, potrebno je naglasiti da se kod te vrste poduke fokus stavlja na nastavnika, a ne na učenika. Nastavnik ima veliku ulogu u poučavanju i smatra se autoritetom, prenositeljem znanja, a učenici „pasivno“ usvajaju znanje (Larsen-Freeman, 2002). Takav način poduke bio je uobičajen u prošlosti. Trebalo je učiti i poznavati pravila jer su ona bila tu da se uče, a ne razumiju, a naglasak se stavlja na gramatiku s obzirom da se smatralo da onaj koji poznaje gramatiku, poznaje i jezik. Jezik se nije smatrao sredstvom komunikacije (Boumova, 2008).

Prva klasična metoda, poslije preimenovana u gramatičko-prijevodnu metodu, stavljala je naglasak na gramatiku i prijevod, najčešće književnog ulomka. Temeljila se na vještinama čitanja i pisanja, a gramatička su se pravila i vokabular morali znati napamet. Vještine govorenja i slušanja nisu se poticale, a vrlo malo pozornosti pridavalo se i izgovoru. Prijevod teksta, najčešće sa stranog jezika na materinski, smatrao se vrlo korisnim jer obogaćuje vokabular učenika traženjem sinonima i antonima iz književnog ulomka te postavljanjem pitanja na tekst. Gramatika se učila deduktivno, gramatička pravila predstavljala su se primjerima, a najčešće su se popunjavala prazna mjesta u rečenicama ili su učenici sami smišljali kontekst u kojem će se koristiti određeno gramatičko pravilo (Larsen-Freeman, 2002). Glavni nedostatak navedene metode bio je učenje napamet gomile gramatičkih pravila, te zanemarivanje vještina slušanja i govorenja (Keglević Blažević, 2023). Sljedeća je metoda poduke bila odgovor na gramatičko-prijevodnu metodu, a svoj naziv, direktna metoda, dobila je zbog izravnoga prenošenja znanja s nastavnika na učenike uz pomoć raznih demonstracija, slika, videa ili davanjem primjera iz neposrednog iskustva. Izravan prijevod nije se koristio, a uporaba materinskog jezika svedena je na minimum ili uopće nije dopuštena (Renau Renau, 2016). Ta se metoda temeljila na usmenoj komunikaciji; učenike se poticalo da postavljaju pitanja i odgovaraju na njih. Velika se pozornost pridavala i pisanju, tj. učenici su često pisali o kulturi neke države ili grada na osnovi svojeg prethodnog znanja i iskustva iz geografije (Larsen-Freeman, 2002). Kod te metode nastavnik više ne predstavlja autoritet, a nastavnik i učenik u međusobnoj su interakciji i imaju ravnopravan odnos. Česta je i interakcija među učenicima. Najčešće korištene govorne vježbe su kratki dijalozi, vježbe izgovora, učenje pjesama i pjesmica te diktati i prepričavanja. Gramatika se poučava induktivnim pristupom, te se raznim zadacima provjerava primjena jezika, a ne znanje o jeziku (Keglević Blažević, 2023). Na razvoj sljedeće metode, audiolingvalne, utjecali su teorijski okvir i teorijska načela programa za jezičnu obuku američkih vojnika za vrijeme drugog svjetskog rata i načela strukturalnog

pristupa. Primarni je cilj poučavanja ovom metodom poticanje komunikacije na stranom jeziku, pri čemu nastavnik predstavlja govorni model, a učenici oponašaju nastavnika i slijede upute. Vokabular i gramatičke strukture uvježbavaju se dijalogom i drillom, a pravila gramatike izvede se kroz primjere (Knežević, 2015). Učenje jezika dijeli se na usvajanje četiriju vještina sljedećim redoslijedom: slušanje, govor, čitanje i pisanje. Metoda koja se razvijala usporedno s audiolingvalnom metodom, ali sasvim neovisno od nje, zove se audiovizualna metoda. Teorijski okvir ove metode postavili su 1954.g. hrvatski profesor Petar Guberina i francuski profesor Paul Rivenc koji tada ovu metodu nazivaju audiovizualna-globalnostrukturalna metoda (Guberina, 1967, Prebeg-Vilke, 1977, kako je citirano u Keglević Blažević, 2023). Prema ovoj se metodi, strani jezik treba poučavati korištenjem vizualnih sredstava i pomagala zbog pretpostavke da naš mozak percipira jezik kao strukturu pomoću uha i oka. Velik se naglasak stavlja na poučavanje vokabulara i na govorni jezik. Sljedeća se metoda poučavanja, tzv. strukturalni pristup, nametnula kao odgovor na prethodnu metodu, s obzirom da se usvajanje i ovladavanje strukturama u jeziku smatralo važnijim nego usvajanje vokabulara. Najveća se pozornost pridavala razvijanju govora jer učenici kroz govor stvaraju izravnu vezu između riječi i fraza, predmeta, radnje ili ideja. Kombinacija audiolingvalne i gramatičko-prijevodne metode zaživjela je u Njemačkoj 50-ih god. prošloga stoljeća kada je zbog potrebe doseljenika u Zapadne Njemačku objavljen udžbenik za poučavanje njemačkog kao stranoga jezika (Neuner i Hunfeld, 1993). Tzv. posredna metoda naglasak je stavljala na korištenje njemačkog kao razrednog jezika i uvježbavanje gramatike (Keglević Blažević, 2023).

Prijelaz na suvremene metode poučavanja započinje u kasnim 70-im i ranim 80-im godinama prošloga stoljeća kao rezultat nezadovoljstva poučavanja temeljenog na tradicionalnom pristupu. Suvremene metode ističu važnost aktivnog učenja te u središte stavljaju razvoj autonomije učenika. Prvu takvu metodu, tzv. tihi način, osmislio je Caleb Gattegno 1972. g., a, kao što i sam naziv sugerira, učenje bi se trebalo odvijati „u tišini“, gdje se velika pozornost pridaje koncentraciji učenika i razvoju njihove osobnosti. U tom procesu učenik treba što više pričati na stranom jeziku, a nastavnik manje. Sam proces učenja promatra se kao aktivnost koja doprinosi rješavanju problema. Učenik je u središtu nastavnog procesa, a nastavnici uvažavaju individualnost svakog učenika (Larsen-Freeman, 2002). Sljedeću suvremenu metodu poduke razvio je 70-ih Georgi Lozanov, a nazvao ju je desugestopedija. Osnovne ideje te metode temeljile su se na stvaranju poticajnog okruženja za učenje, dekoraciji prostora i korištenju glazbe. Nastavnik predstavlja autoritet u razredu te pokušava izgraditi obostrano povjerenje i suradnju s učenicima. Najveća se pozornost pridaje vokabularu i svakodnevnom korištenju jezika, a manja pozornost gramatici, a to se pokušava postići maksimalnim korištenjem kapaciteta mozga i povezivanjem desne i lijeve hemisfere mozga pomoću raznih tehnika. Testovi i ocjenjivanje ne koriste se kod te metode kako ne bi narušili atmosferu u razredu. Gramatika i vokabular objašnjavaju se na materinskom jeziku, a nepoznate riječi i rečenice prevode se na materinski jezik (Larsen-Freeman, 2002). Kritičari ove metode ističu da se ona temelji na pseudoznanosti i uspoređuju je s placebo učinkom (Richards i Rodgers,

2001). Sljedeću metodu, učenje jezika u zajednici, utemeljio je katolički svećenik i profesor psihologije Charles A. Curran (1972), a temelji se na učeniku i njegovoj individualnosti, a ne na sadržaju poučavanja. Nastavnika bi trebalo promatrati kao savjetnika i pomoćnika pri učenju jezika, a učenike kao subjekte koji odlučuju na čemu će se temeljiti poduka. Taj pristup poučavanju temelji se na stvaranju pozitivne atmosfere te smanjenju stresa i anksioznosti kod učenika, a prilikom poučavanja nastavnik stoji iza učenika kako bi potaknuo interakciju među učenicima i komuniciranje na stranom jeziku. Građivo se uglavnom provjerava testovima esejskog tipa, usmenim ispitivanjem i sl. Učenici najčešće sami vrednuju svoje znanje i ispravljaju vlastite pogreške kako bi napredovali (Larsen-Freeman, 2002), a nastava se temelji na progresiji. Kao nedostatak ove metode navodi se nejasan plan rada, a time i nejasni nastavni ciljevi, što otežava procjenu znanja učenika (Richards i Rogers, 2001). U suvremene metode poučavanja također se ubraja i metoda potpuni tjelesni odgovor koja se temelji na koordinaciji govora i pokreta, tj. jezik se pokušava naučiti kroz tjelesnu aktivnost (Richards i Rogers, 2001). Glavni cilj te metode bio je postići komunikacijsku kompetenciju s obzirom da je razumijevanje najvažniji aspekt učenja stranoga jezika, a to se postiže izdavanjem naredbi na koje učenici odgovaraju tjelesnim pokretima (Renau Renau, 2016). Glavni cilj svih navedenih metoda bio je komuniciranje na stranom jeziku jer komuniciranje na stranom jeziku zahtijeva od učenika poznavanje ne samo jezičnih kompetencija, već i komunikacijskih, odnosno znanje o tome kada i kome što reći. Osim odabira jedne od spomenutih metoda, značajnu ulogu igra i pristup u poučavanju stranog jezika. Kod komunikacijskog se pristupa nastavnici koriste novinskim člancima, stripovima, glumom, grupnim radom, igrokazima, igranjem uloga kako bi razvili komunikacijsku kompetenciju kod učenika. Cilj je nastave osposobiti učenike za svakodnevnu komunikaciju u poslovne ili privatne svrhe. Polazeći od činjenice da se strani jezici poučavaju i u zemljama čija se kultura znatno razlikuje od kulture stranoga jezika ne treba zanemariti niti međukulturalni pristup. Cilj ovoga pristupa je i razvoj međukulturalne kompetencije. Više se koriste receptivne vještine, tj. vještine čitanja i slušanja s razumijevanjem. Kod sljedećeg je pristupa poučavanju jezika komunikacija također ključna, a poznat je pod nazivom pristup temeljen na sadržaju. Njegova je glavna značajka da integrira učenje stranog jezika i učenje nekog drugog sadržaja. Učenje stranog jezika trebalo bi obuhvatiti različite sadržaje, poput geografije, povijesti, a poučavanje se treba zasnivati na prethodnom iskustvu učenika. Najčešće se primjenjuje u učenju engleskoga kao drugog jezika (Richards i Rodgers, 2001). Slično prethodno navedenom pristupu, u sljedećem je pristupu također težište na sadržaju koji je usmjeren na učenike, a ne na predmet poučavanja. Riječ je o pristupu temeljenom na sudjelovanju. Kod navedenog se pristupa naglasak stavlja na događaje i situacije koje se odvijaju izvan kurikuluma; nastavnici zadaju moguće probleme, a rješenja problema traže se zajednički. Nastavnici se smatraju suradnicima u učenju, a cilj je toga pristupa da se zajednički evaluiira proces učenja kako bi učenici napredovali (Larsen-Freeman, 2002). Ranih 70-ih godina prošloga stoljeća otkrivene su strategije pomoću kojih učenici najučinkovitije uče strani jezik. Prilikom učenja strategija nastavnici imaju veliku ulogu jer učenje strategija može biti dio kurikuluma, a nastavnik bi trebao predstavljati dobar model

prilikom poučavanja strategija. Šest je strategija u ovome pristupu, a to su: kognitivne, metakognitivne, strategije povezane s pamćenjem, kompenzacijske, afektivne i socijalne strategije (Arulselvi, 2016). Kroz sve se navedene strategije učenici osposobljavaju da postanu što odgovorniji u procesu učenja te da postanu svjesni korisnosti učenja jezika. Međutim, ne treba smetnuti s uma da svaki učenik uči na različit način, a to ovisi i o tipu inteligencije koji dominira kod učenika. Howard Gardner (1983) ljudske je sposobnosti podijelio u sedam tipova inteligencije: lingvistička, logičko-matematička, prostorna, tjelesno-kinestetička, glazbena, interpersonalna i intrapersonalna inteligencija. Gardner (1983) tvrdi da se svi tipovi inteligencije mogu razviti s vremenom, što je motivirajuće za poučavanje stranog jezika. Stoga je zadatak nastavnika da potiče razvoj svakog tipa inteligencije kod učenika, a materijale i aktivnosti trebalo bi prilagoditi učeniku, ovisno o tipu inteligencije koju nastavnik želi razvijati kod učenika. Još jedan pristup poželjno je poticati kod suvremenih metoda poučavanja. Riječ je o suradničkom učenju. Kod tog su pristupa učenici podijeljeni u male skupine, a nastavnik daje savjete, potiče interakciju i spontanu komunikaciju te stvara pozitivno i motivirajuće okruženje jer učenici bolje pamte i uče ako se nalaze u sigurnom i poticajnom okruženju. Na taj način učenici razvijaju i socijalne vještine, a ne samo komunikacijske (Larsen-Freeman, 2002). Kod sljedećeg se pristupa naglasak stavlja na komunikacijske vještine s obzirom da se komunikacija smatra primarnom funkcijom kod učenja jezika. Riječ je o prirodnom pristupu koji su razvili Krashen i Terrell 1983.g. Kod toga se pristupa naglasak stavlja na učenje vokabulara, a učenje jezika predstavlja zapravo reprodukciju usvajanja materinskoga jezika. Kao kritika ovoga pristupa, navodi se često činjenica da u nastavi stranih jezika nije moguće stvoriti prirodne uvjete usvajanja jezika koji postoje u usvajanju materinskoga jezika (Ortner, 1998).

Jedna od najsuvremenijih metoda kojom se potiče i razvoj kritičkoga mišljenja jest integrirano poučavanje jezika i sadržaja, tj. CLIL metoda (engl. *content and language integrated method*). Kod tog je pristupa poučavanju veoma važno da nastavnici posjeduju jezične i metodičke kompetencije za poučavanje sadržaja na stranom jeziku, izradu materijala i provjeravanje znanja (Vodopija-Krstanović i Badurina, 2020). Prilikom takve vrste poduke u obzir bi se trebalo uzeti četiri važna elementa poučavanja, 4Cs, tj. komunikacija (engl. *communication*), sadržaj (engl. *content*), kognicija (engl. *cognition*) i kultura (engl. *culture*) (Coyle, 1999). Drugim riječima, prilikom poučavanja u obzir treba uzeti i poštovati prvi jezik i kulturu iz koje učenik dolazi, a u samom procesu poduke trebaju sudjelovati i roditelji učenika koji bi trebali podupirati tu vrstu nastavnog procesa.

Sve navedene suvremene nastavne metode trebale bi biti uključene i u poduku jezika struke, a posebice suvremena tehnologija i alati koji služe prikupljanju i analizi stručnog diskursa. Stoga elektroničku komunikaciju i digitalne alate, kao i mogućnosti koje tehnologija pruža za procjenu autentičnih materijala, svakako treba uključiti prilikom izrade kurikuluma jezika struke. Na povezanost informacijske tehnologije i jezika struke uvelike su utjecala nova dostignuća u primijenjenoj lingvistici i poduci jezika, kao i evolucija računalno

potpomognutog učenja jezika (engl. CALL – *computer-assisted language learning*). Osim same tehnologije, CALL bi se trebao temeljiti i na međusobnoj povezanosti njegovih elemenata, tj. pedagogiji, teoriji i tehnologiji (Garrett, 2009), a sam koncept CALL-a može se proširiti kako bi obuhvatio i ostale tehnologije osim samog računala, npr. mobilne uređaje. Međutim, Garrett (2009) upućuje na to da CALL ne uključuje samo korištenje mrežnih resursa, već i izradu odgovarajućih zadataka za korištenje tih resursa. Potencijal CALL-a trebao bi se iskoristiti ne samo kako bi se poboljšale jezične vještine učenika, već i za razvijanje međusobne suradnje između institucija i povezivanje sociokulturalne dimenzije (Kern i sur., 2004). Osim toga, s razvojem CALL-a promijenila se i uloga nastavnika jezika struke s obzirom da nastavnici imaju važnu ulogu u izradi primjerenih, autentičnih nastavnih sadržaja. Posebno uspješnim u poduci jezika struke pokazalo se tzv. hibridno učenje (engl. *blended learning*) koje uključuje različite kombinacije kontaktnog učenja i učenja uz pomoć interneta. Međutim, kako bi se u potpunosti iskoristio potencijal hibridnog učenja, pozornost treba obratiti i na optimalno korištenje različitih metoda poučavanja. S razvojem tehnologije mijenja se i uloga nastavnika jezika struke koji mora preuzeti i ulogu kvalitetnog predavača, autora nastavnih materijala, istraživača, suradnika i ocjenjivača (Dudley-Evans i St. John, 1998). Osim toga, jedan od većih izazova koji se stavlja pred nastavnike jezika struke svakako je držanje koraka s tehnološkim vještinama svojih učenika, posebno s mlađim generacijama, tzv. digitalnim domorocima (engl. *digital natives*), iako se vrlo često događa da mlađim generacijama nedostaju osnovne informatičke vještine pismenosti. Pojam digitalni domorodac uveo je Marc Prensky, a koristio se kako bi se opisao jaz između roditelja i djece zbog korištenja interneta. Mlađe generacije, tj. digitalni domoroci zapravo su djeca koja su izložena tehnologiji u velikoj mjeri koja je oblikovala način njihove interakcije s digitalnim alatima. Rana izloženost tehnologiji poput interneta, kompjutera i mobilnih uređaja mijenja iz temelja način kako takva djeca uče i rade. Oni posjeduju visoki stupanj kompjuterske pismenosti i prikupljaju informacije putem svojih uređaja (Sadiku, Hadarei i Musa, 2019). S druge strane, postoje i tzv. digitalni imigranti, tj. generacije rođene prije 80-ih godina prošloga stoljeća koji imaju problema s korištenjem informacijske tehnologije. Upravo iz razloga jer nastavnici danas podučavaju digitalne domoroce, bilo bi poželjno u nastavi jezika struke koristiti blogove, internet forume i autentičnu interakciju s *online* zajednicom određene struke. Nadalje, jezik struke otvoren je i dinamičan sustav i zahtijeva integralni i interdisciplinarni pristup jer napredak u različitim granama znanosti neminovno prati i razvoj nove terminologije, koja nije samo predmet zanimanja jezikoslovaca, već zahtijeva suradnju sa stručnjacima iz različitih područja (Bukovčan, 2009).

3. Korištenje tehnologije u podučavanju stranog jezika

Podučavanje uz pomoć tehnologije svakodnevica je svakog nastavnika. Suvremena tehnologija značajno je transformirala način na koji se engleski jezik podučava kao strani jezik, pružajući raznolike alate i metode za poboljšanje iskustva učenja.

Pojam „tehnologija“ odnosi se na napredak u metodama i alatima koji se koriste za rješavanje problema ili postizanje cilja (Martinez, 2011). U učionici tehnologija može obuhvatiti sve vrste alata, od jednostavnih (olovke, papira i ploče) do korištenja softvera za prezentacije, različitih računalnih aplikacija, alata za *online* suradnju i konferencije i mnogih drugih. Najnovije tehnologije omogućuju nam isprobavanje stvari u fizičkim i virtualnim učionicama koje prije nisu bile moguće (Susanti, 2017). Odabir tehnologije, dakle, uvelike ovisi o tome što se pokušava postići podukom.

Tehnologija je integrirana u gotovo sve što radimo i u gotovo svaki zadatak s kojim će se studenti susresti. Cilj korištenja suvremene tehnologije u učenju stranih jezika jest postizanje zadanih obrazovnih ciljeva što učinkovitije.

Pojam suvremena tehnologija, koji ovdje koristimo, može se uvelike izjednačiti s pojmom suvremeni mediji. Jedna od osnovnih i najopćenitijih podjela medija je ona na stare i nove medije, odnosno na one koji nisu vezani uz tehniku (školska ploča, kartice s riječima i slikama, različiti predmeti i sl.) i one koji su vezani uz tehniku (CD-e, video i audiodatoteke, LCD projektore, pametne ploče i računala). (Aleksa Varga i Ivić, 2023). U ovome odjeljku težište neće biti stavljeno na tzv. stare medije, već na kategoriju suvremenih medija, odnosno onih koji su vezani za tehnologiju.

Pod pojmom suvremeni mediji u nastavi stranih jezika mnogi smatraju različite *software*, koji su dostupni ili na CD-ROM-ovima ili *online* za učenje stranih jezika koji se danas smatraju dijelom multimedijalnog učenja (Aleksa Varga i Ivić, 2023). Nadalje, iste autorice suvremene medije dijele na one koji zahtijevaju stalni pristup internetu za vrijeme rada (društvene mreže, internet, aplikacije za učenje, portali i kanali) i na one koji ne zahtijevaju stalni pristup internetu za vrijeme rada (LCD ili HD projektor, pametna ploča, podcasti, itd.).

Brojne su prednosti korištenja tehnologije u podučavanju stranog jezika:

- 1) Personalizacija – tehnologija omogućuje prilagodbu iskustva učenja individualnim potrebama i napretku učenika.
- 2) Uključenost u nastavni proces – interaktivni i multimedijски alati uključuju i motiviraju učenike.
- 3) Pristupačnost – *online* resursi i mobilne aplikacije čine učenje dostupnim u bilo koje vrijeme i na bilo kojem mjestu.
- 4) Suradnja – tehnologija potiče suradničko učenje kroz *online* forume za raspravu, grupne projekte i vršnjačko vrednovanje
- 5) Kontekst stvarnog svijeta – virtualne razmjene i autentični materijali izlažu učenike stvarnoj upotrebi jezika i kulturnim kontekstima

Uključivanje suvremene tehnologije, odnosno suvremenih medija u podučavanje stranog jezika poboljšava iskustvo učenja čineći ga interaktivnijim, zanimljivijim i prilagođenim individualnim potrebama. Također, priprema učenike za globalizirani svijet u kojem je digitalna pismenost ključna.

U nastavku navest ćemo nekoliko ključnih načina na koje se tehnologija može koristiti u podučavanju stranog jezika, a u sljedećim poglavljima detaljnije opisati one alate i metode za poboljšanje usvajanja stranog jezika koji se u praksi najčešće koriste.

Najvažniji načini korištenja tehnologija u podučavanju stranog jezika:

1) Digitalne učionice¹ i sustavi za upravljanje učenjem (*Learning Management System-LMS*)

Takvi sustavi omogućuju nastavnicima upravljanje nastavnim materijalima, zadacima i komunikaciju s učenicima. Ti sustavi centralno su mjesto za pronalazak materijala i povratnih informacija, čineći proces učenja organiziranim i pristupačnim.

Najpoznatiji LMS sustavi su: *Google Classroom*, *Blackboard*, *Moodle* (na toj je platformi zasnovan CARNET-ov Loomen sustav), *ATutor*, *Claroline*, *Chamilo*, *Canvas*².

2) Aplikacije i softver za učenje jezika

2a) *Duolingo*³, *Babbel*⁴, *Rosetta Stone*⁵

Ove aplikacije nude strukturirane lekcije iz vokabulara, gramatike i izgovora kroz *gamificirano* iskustvo učenja. Često uključuju tehnologiju prepoznavanja govora za pomoć u izgovoru.

2b) *Anki*⁶, *Quizlet*⁷: Ove aplikacije s *flash* karticama pomažu učenicima u pamćenju vokabulara kroz vremenski raspoređeno ponavljanje i interaktivne kvizove.

3) Alati za *online* suradnju

3a) *Google Docs*⁸, *Microsoft Teams*⁹, *Slack*¹⁰: Navedeni alati omogućuju suradničko pisanje i komunikaciju u stvarnom vremenu među učenicima, poboljšavajući vršnjačko učenje i grupne projekte.

¹ Digital Classrooms: Meaning & Steps to Create Digital Classroom; <https://classplusapp.com/growth/what-is-a-digital-classroom/> (pristupljeno: 3. 12. 2024.)

² Best Learning Management Systems (LMS) – Forbes Advisor; <https://www.forbes.com/advisor/business/best-learning-management-systems/> (pristupljeno: 3. 12. 2024.)

³ Duolingo - The world's best way to learn a language; <https://www.duolingo.com/> (pristupljeno: 3. 12. 2024.)

⁴ Language for Life - Babbel.com | Babbel; <https://www.babbel.com/> (pristupljeno: 3. 12. 2024.)

⁵ Official Rosetta Stone® | How Language Is Learned; <https://www.rosettastone.com/> (pristupljeno: 3. 12. 2024.)

⁶ Anki - powerful, intelligent flashcards; <https://apps.ankiweb.net/> (pristupljeno: 4. 12. 2024.)

⁷ Digital Flashcards & Revision Cards for Students | Quizlet; <https://quizlet.com/features/flashcards> (pristupljeno: 4. 12. 2024.)

⁸ Google dokumenti; <https://docs.google.com/document/u/0/> (pristupljeno: 4. 12. 2024.)

⁹ Timovi i kanali | Općenito | Microsoft Teams; <https://www.microsoft.com/en-us/microsoft-teams/group-chat-software> (pristupljeno: 4. 12. 2024.)

¹⁰ AI Work Management & Productivity Tools | Slack; <https://slack.com/> (pristupljeno: 4. 12. 2024.)

3b) Padlet¹¹, Miro¹²: Virtualne ploče na kojima učenici mogu vizualno razmišljati i dijeliti ideje.

4) Multimedijalni resursi

4a) YouTube, TED Talks¹³: Navedene platforme nude velik broj videozapisa na razne teme pružajući praksu slušanja i kulturne uvide. Učitelji ih mogu koristiti za uvođenje autentične upotrebe jezika i različitih naglasaka.

4b) Podcasti, audioknjige: Resursi poput Audible¹⁴ i raznih podcast platformi pružaju materijale za slušanje za različite razine učenika poboljšavajući njihovo razumijevanje i izloženost različitim govorima.

5) Virtualna stvarnost (VR) i proširena stvarnost (AR)

5a) VR platforme poput ENGAGE, AltspaceVR¹⁵: Ove platforme stvaraju imerzivna okruženja u kojima učenici mogu vježbati jezične vještine u realističnim scenarijima, poput virtualnih učionica ili simuliranih putovanja.

5b) AR aplikacije: Aplikacije poput Mondly AR¹⁶ nude interaktivan i zanimljiv način za učenje vokabulara i gramatike kroz iskustva proširene stvarnosti.

6) Umjetna inteligencija (AI) i chatboti¹⁷

6a) AI tutori: Platforme poput Elsa Speak¹⁸ koriste AI za pružanje personaliziranih savjeta i povratnih informacija o izgovoru.

6b) Chatboti: Botovi poput Replike ili jeziku specifični botovi nude praksu konverzacije omogućujući učenicima da vježbaju govor i pisanje u simuliranom okruženju.

7) Gamifikacija

7a) Kahoot!¹⁹, Quizizz²⁰: Ove platforme za učenje, temeljene na igrama, čine ponavljanje i vježbanje engleskog jezika zabavnim i natjecateljskim. Posebno su učinkovite u povećanju uključenosti i motivacije učenika.

7b) Jezične igre: Online igre koje se usredotočuju na obogaćivanje vokabulara, vježbanje gramatike i jezične zagonetke.

¹¹ Padlet - Visual Collaboration for Creative Work and Education; <https://padlet.com/> (pristupljeno: 4. 12. 2024.)

¹² Miro | The Innovation Workspace; <https://miro.com/> (pristupljeno: 4. 12. 2024.)

¹³ TED: Ideas change everything; <https://www.ted.com/> (pristupljeno: 4. 12. 2024.)

¹⁴ Membership Plans & Pricing | Audible.com; <https://www.audible.com/> (pristupljeno: 4. 12. 2024.)

¹⁵ AltspaceVR—The Social VR App on Windows PC Download Free - 3.1.21 - com.altvr.AltSpaceVR; <https://appsonwindows.com/apk/1101857/> (pristupljeno: 4. 12. 2024.)

¹⁶ Mondly - Learn Languages Online for Free; <https://www.mondly.com/> (pristupljeno: 4. 12. 2024.)

¹⁷ ChatBot | AI Chat Bot Software for Your Website; <https://www.chatbot.com/> (pristupljeno: 4. 12. 2024.)

¹⁸ AI Language Teacher - Talkpal; <https://talkpal.ai/> (pristupljeno: 4. 12. 2024.)

¹⁹ Enter Game PIN - Kahoot!; <https://kahoot.it/> (pristupljeno: 5. 12. 2024.)

²⁰ Quizizz | Free Online Quizzes, Lessons, Activities and Homework; <https://quizizz.com/?lng=en> (pristupljeno: 5. 12. 2024.)

8) Društveni mediji i online zajednice

8a) Facebook grupe, *Reddit*, web-stranice za razmjenu jezika: Navedene platforme pružaju prilike učenicima za interakciju s izvornim govornicima i drugim učenicima potičući stvarnu komunikaciju i kulturnu razmjenu.

8b) *Tandem*²¹, *HelloTalk*²²: Navedene aplikacije posebno su dizajnirane za jezičnu razmjenu, te omogućuju korisnicima vježbanje govora s izvornim govornicima.

9) Webinar i online tečajevi

9a) *Coursera*²³, *Udemy*²⁴, *edX*²⁵: Ove platforme nude tečajeve učenja engleskog jezika i metodologije poučavanja, često uključujući interaktivne elemente i forume za diskusiju s vršnjacima.

9b) Webinar: *Live* sesije gdje učenici mogu učiti od stručnjaka i postavljati pitanja u stvarnom vremenu, često dopunjene snimljenim sesijama za pregled.

10) Alati za procjenu i povratne informacije

10a) *Turnitin*, *Grammarly*²⁶: Alati koji pomažu u procjeni pisanja pružajući povratne informacije o gramatici, stilu i plagijarizmu; pomažu učenicima poboljšati svoje vještine pisanja kroz detaljne ispravke i prijedloge.

10b) Automatizirano testiranje: Platforme poput *Pearson's PTE Academic*²⁷ koriste AI za brzo i precizno procjenjivanje jezične kompetencije uključujući vještine govora, pisanja, slušanja i čitanja.

Neke od suvremenih digitalnih tehnologija poput Moodlea, Kahoot!, Quizleta našle su svoju primjenu u svakodnevnoj poduci jezika, dok su neke od navedenih u velikoj mjeri još neistražene. Međutim, uzimajući u obzir tehnološku pismenost novih generacija, nastavnici bi trebali ići u korak s inovacijama u tehnologiji i prilagoditi metode poučavanja novim trendovima.

4. Najčešće korištene tehnologije u poduci stranih jezika

Implementaciji tehnologije u nastavi jezika struke posvećeno je dosta pozornosti. Primjerice, posebno izdanje časopisa *Iberica* opisuje kako je internet utjecao na stručni diskurs i poduku jezika struke (Postegullio, 2005). Istom temom, tj. dizajnom

²¹ Tandem Language Exchange App | Find Conversation Exchange Partners; <https://tandem.net/language-exchange> (pristupljeno: 5. 12. 2024.)

²² HelloTalk - Language Exchange - Learn Languages for Free; <https://www.hellotalk.com/> (pristupljeno: 5. 12. 2024.)

²³ Coursera Plus | Unlimited Access to 7,000+ Online Courses; <https://www.coursera.org/courseraplus?msoclid=27f92ac326a7641f27003eb4274065d5> (pristupljeno: 5. 12. 2024.)

²⁴ Online Courses - Learn Anything, On Your Schedule | Udemy; <https://www.udemy.com/> (pristupljeno: 5. 12. 2024.)

²⁵ Create and Sell Anything with Teachable; <https://teachable.com/> (pristupljeno: 5. 12. 2024.)

²⁶ Free Grammar Checker | Grammarly; <https://www.grammarly.com/> (pristupljeno: 5. 12. 2024.)

²⁷ PTE Academic English test | Pearson PTE; <https://www.pearsonpte.com/> (pristupljeno: 5. 12. 2024.)

i implementacijom online materijala za poduku jezika struke bavile su se i uredničke knjige (González-Pueyo, Foz, Jaime i Luzon, 2009). Osim toga, Europska udruga jezika za posebne svrhe (engl. European Association of Languages for Specific Purposes) jednom godišnje organizira konferenciju, a posebni panel posvećen je ulozi informacijske tehnologije u poduci jezika struke (Arno-Macia, 2012). Implementacija tehnologije u poduci jezika struke pokazala se uspješnom ukoliko se i sljedeći čimbenici uzmu u obzir, a to su: izrada projekata za određene potrebe učenika, vještine učenika, integracija tehnološkog i pedagoškog rezoniranja i razvoj projekata kroz ciklički proces eksperimentiranja, evaluacije i poboljšanja. Naposljetku, tehnologija je neophodna kako bismo se suočili sa zahtjevima potaknutim globalizacijom i pomogli učenicima da razviju vještine međukulturalne komunikacije, kritičkog razmišljanja i vlastitu autonomnost.

Jedna od najraširenijih metoda prezentiranja i usvajanja znanja koristeći digitalne medije korištenje je videoisječaka u nastavi stranog jezika. Videoisječci su izvrstan resurs za korištenje u nastavi jezika te postoji neograničen broj načina kako ih iskoristiti za stvaranje motivirajućih predavanja s visokim stupnjem jezične proizvodnje. Višegodišnje iskustvo korištenja videoisječaka u nastavi pokazalo se kao vrlo učinkovita metoda usvajanja stranog jezika struke, ponajprije stručnog vokabulara. Teme videoisječaka uvijek moraju biti pomno izabrane te usko vezane uz područja izučavanja studenata, a u našem su slučaju to su teme vezane za kemiju, biologiju, prehrambenu tehnologiju, ekologiju i nutricionizam.

Videoisječci se ubrajaju u audiovizualne nastavne materijale jer se informacije prenose istovremeno osjetilima vida i sluha (Aleksa Varga i Ivić, 2023).

Pomno osmišljenim aktivnostima (*pre-reading activities, questions, discussion* – prije, za vrijeme i poslije gledanja) studentima se nudi mogućnost da na kreativan način, uz pomoć drugačijeg medija, vježbaju i proširuju svoja znanja svih četiriju jezičnih vještina. Poticanje govorne komunikacije te diskusije jedan je od glavnih razloga korištenja ovog medija. Važan je aspekt i slušanje izvornih govornika te oponašanje izgovora pojedinih riječi.

Pomno osmišljeni zadaci mogu povećati razinu motivacije učenika, a rasprava nakon gledanja videoisječaka svakako pozitivno utječe na razvoj kritičkoga mišljenja i pokušaj rješavanja konkretnih problema iz struke.

Sljedeća uspješna metoda poučavanja jezika su podcasti. Podcasti se koriste u edukacijske svrhe, posebno za učenje jezika od 2000. g. Brojne su prednosti korištenja podcasta u učenju jezika, a neke su od njih: doprinos spontanosti, neformalnosti, sveprisutnosti, kontekstualnosti i rasprostranjenosti (Kukulska-Hume, 2005). Podcast predstavlja zapravo autentičan materijal i pruža informacije o povijesti, kulturi, politici i resursima koji su besplatni i inače nedostupni u područjima gdje se govori ciljni jezik (Rosell-Aguilar, 2013). Postoje brojni podcasti koji služe učenju jezika, a neki od njih su *Appleovi* podcasti koji nude više od 9000 epizoda podcasta za učenje nekoliko jezika. *Googleovi* podcasti nude

35 različitih tečajeva za svaki od glavnih europskih jezika (engleski, francuski, njemački, talijanski i španjolski), kao i za kineski. *Spotify* nudi više od 1000 engleskih podcasta i više od 3000 za iste jezike. Većina podcasta sastoji se od niza tečajeva koji se većinom odnose na upotrebu jeziku u svakodnevnom životu ili nude dodatni materijal za učenje gramatike i vokabulara. Podcasti su većinom namijenjeni za samostalno učenje, ali mogu se uspješno uklopiti u kurikulum za učenje (Panagiotidis, 2021).

Sljedeća metoda prezentiranja i usvajanja znanja uz pomoć suvremene tehnologije je i uključivanje kvizova u nastavni proces. Metodologija podučavanja stranog jezika, pa tako i stranog jezika struke, uz pomoć različitih kviz aplikacija nedvojbeno poboljšava usvajanje nastavnih sadržaja, ponajprije vokabulara, te nastavni proces čini učinkovitim i dinamičnim.

Osim toga, većina kviz aplikacija relativno je jednostavna za korištenje te njihova integracija u nastavu ne opterećuje dodatno ionako opterećene nastavnike.

Nastavnici mogu uštedjeti i vrijeme i materijalne resurse (papir, olovke, kartice) ukoliko svrsishodno koriste kviz aplikacije za suradnju s učenicima. U posljednje vrijeme većina škola i sveučilišta ima pristup tehnologiji koja pruža visokokvalitetni, visokokapacitetni i ultrabrz pristup internetu za podučavanje i učenje.

Veće brzine interneta i druge tehničke značajke omogućuju dostupnost novih sadržaja, aplikacija i usluga.

S obzirom na sve veću važnost digitalnih podataka, dobra povezanost s internetom ključna je ne samo za neometanu provedbu nastavnog procesa, nego i općenito za promicanje jednakosti i socijalne uključenosti svih sudionika obrazovnog procesa.

Umrežene učionice nude današnjim studentima i nastavnicima lakši, pristupačniji i brži pristup informacijama, resursima za podučavanje i učenje, vršnjacima, stručnjacima i široj zajednici.

Prethodne uspješne primjene kvizova u drugim predmetima (npr. računalne znanosti, statistika, matematika, psihologija, društvene studije itd.) dovele su do jednako uspješnog korištenja kvizova u učenju jezika. Spoznaja da bi kvizovi mogli biti korisni i za poboljšanje izvedbe studenata u različitim vještinama, opravdava relativno čestu uporabu kvizova čak i u terciarnom obrazovanju u proučavanju jezika struke.

Postoje brojne aplikacije koje su se pokazale kao učinkovit alat za učenje i podučavanje engleskog jezika. Korištenje tih aplikacija zahtijeva iskusnog nastavnika koji s lakoćom može primijeniti tehnologiju u nastavi.

Jedan od alata koji se već dugu godinu aktivno koristi u podučavanju jezika je i *Kahoot!*. *Kahoot!* je alat koji se koristi za provođenje kvizova, rasprava ili anketa (Play, 2014). To je sustav za odgovaranje u učionici temeljen na igri, koji igraju svi učenici u

stvarnom vremenu. Pitanja s višestrukim izborom odgovora projiciraju se na projektoru u predavaonici. Učenici odgovaraju na pitanja svojim pametnim telefonima, tabletima ili računalima.

Kahoot! je zbirka pitanja o specifičnim temama. Osmišljavaju ih nastavnici, učenici, poslovni ljudi i korisnici društvenih mreža, a postavljaju se u stvarnom vremenu, neograničenom broju „igrača“ stvarajući društveno, zabavno i igri slično okruženje za učenje (Susanti, 2017).

Kahoot! također je besplatna platforma za učenje temeljena na igri koja čini učenje zabavnim – bilo kojeg predmeta, na bilo kojem jeziku, na bilo kojem uređaju, za sve uzraste (Edtech u Susanti, 2017). Brzi ritam *Kahoota!*, napeta glazba i trenutne ljestvice bodova održavaju natjecanje dinamičnim i učenike uključenim. Brza povratna informacija o točnosti odgovora pruža se na uređajima učenika i na ekranu učionice. Pitanja s višestrukim izborom odgovora potiču zapamćivanje, a stvaranje vlastitih *Kahoot!* sadržaja učenicima omogućava veću uključenost te time i usvajanje sadržaja na višoj razini.

5. Humanizacija tehnologije u procesu učenja i podučavanja jezika

Većina nastavnika, pa tako i nastavnici jezika, prepoznaje i izravno koristi ogroman potencijal tehnologije za poboljšanje učenja i poučavanja. Međutim, postoji bojazan kako tehnološki razvoj diktira svakodnevicu te se čini se da uporaba tehnologije sve više izmiče kontroli.

Načini na koje algoritmi i, odnedavno, umjetna inteligencija, oblikuju obrazovanje čine se sve udaljenijima (i sve težima za razumjeti) od onih kojima je to najvažnije: učenika i nastavnika samih (Reinders, 2024).

Korištenje tehnologije nudi mnoge neosporive prednosti u učenju jezika i podučavanju. Računala su olakšala proizvodnju i distribuciju nastavnih materijala, smanjila troškove i učinila ih dostupnijima većem broju ljudi. Internet omogućuje više oblika komunikacije između učenika, nastavnika i zajednice. Pametni telefoni proširuju socijalne interakcije izvan učionica i nude učenicima i nastavnicima brojne aplikacije, od onih za prevođenje i usvajanje vokabulara, do snimanja predavanja, kao i digitalnih sugovornika poput *chatbota* koji nude prilike za dodatno vježbanje slušanja i govora (Reinders, 2024).

Međutim, brojni su problemi vezani uz korištenje tehnologije u obrazovanju uključujući pitanja privatnosti, sigurnosti i etička pitanja, negativan utjecaj upotrebe tehnologije na učenike i nastavnike te mogućnost da tehnologija dehumanizira obrazovno iskustvo (Reinders, 2024).

Korištenje umjetne inteligencije (AI) i virtualne stvarnosti (VR) i alata za njihovo korištenje imaju sve veći utjecaj na mnoge aspekte obrazovnog sustava. Iako uporaba navedenih alata u obrazovanju nedvojbeno ima brojne prednosti, istovremeno izaziva i zabrinutost. Mogućnosti umjetne inteligencije (umjetne inteligencije koja može stvarati novi sadržaj) ne samo da omogućuju nastavnicima brzu izradu materijala, već omogućuje i učenicima pisanje radove poput akademskog pisanja bez njihove uključenosti i promišljanja.

Odgovor na te promjene ne bi trebao biti odbacivanje tehnoloških inovacija u poučavanju jezika, već umjesto toga, tehnologiju bi trebalo staviti na „njezino mjesto“ i usmjeriti ju služenju željenim pedagoškim potrebama.

Od iznimne važnosti stoga je osigurati načine kako bi se tehnologija koristila za unapređenje nastavnog procesa, a ne kao zamjena za ljudsku interakciju. Tehnologija se treba koristiti najvećim dijelom za poticanje pozitivne komunikacije i suradnju među članovima akademske zajednice.

6. Kreativnost i inovativnost u podučavanju stranog jezika struke

Poučavanje engleskog jezika struke u tercijarnom obrazovanju predstavlja izazov za nastavnike. U vremenu brzih promjena kako u znanosti, tako i u struci, znanje i fokus nastavnika jezika moraju biti daleko širi od samog jezičnog sadržaja (Mikulec Rogić, Cibulka i Rujevcin, 2022).

Uslijed mjera izolacije izazvane pandemijom COVID-19 tradicionalne metode poučavanja i korištenje tehnologije za potrebe *online* nastave povezale su se i pretvorile u prethodno spomenuti hibridni model (Agić, Đurović i Išaretović, 2022) koji se na mnogim visokoobrazovnim ustanovama nastavio koristiti i nakon pandemije.

Posljedično, mnogi su nastavnici morali prilagoditi svoj nastavni sadržaj, materijale za podučavanje, kao i metode podučavanja novonastaloj situaciji i u takvom okruženju digitalna podrška postala je neizostavan dio svakog obrazovnog procesa. Hibridni model podučavanja zadržao se kao prihvatljiv i u nastavi stranog jezika.

U takvom okruženju poticanje kreativnosti i inovativnosti, kako učenika, tako i nastavnika, u nastavi jezika postalo je pedagoški imperativ. Kreativnost i inovativnost u nastavi jezika nije važna samo za razvoj jezičnih vještina, već i za razvoj šireg spektra kognitivnih sposobnosti kod učenika. Kroz kreativne aktivnosti poput pisanja eseja, izražavanja kritičkog mišljenja, sudjelovanja u raspravama ili čak stvaranja novih jezičnih igara, učenici ne samo da razvijaju svoj jezični izričaj, već i uče kako razmišljati izvan okvira, rješavati probleme i surađivati s drugima.

U nastavi jezika struke integracija autentičnih materijala (video, podcast itd.) u nastavni proces važan je čimbenik u procesu usvajanja nastavnog sadržaja. Važno je da nastavnici

budu otvoreni prema novim idejama i metodama kako bi osigurali da nastava jezika bude inspirativna i poticajna za sve učenike.

Inovativnost i kreativnost nastavnika jezika struke ogleda se također i u prilagođavanju metoda poučavanja kako bi se zadovoljili različiti stilovi učenja i preferencije studenata. U nastavku, objasniti će se rezultati upitnika provedenog sa svrhom dobivanja važnih podataka o vrsti poduke kojoj ispitani studenti daju prednost.

7. Analiza provedenog upitnika

Opis upitnika

Navedenim upitnikom ispitali su se stavovi studenata o najučinkovitijim metodama poduke engleskog jezika struke te o inovativnim i kreativnim pristupima profesora tijekom poduke. Također, pokušalo se odgovoriti na pitanje potiču li nastavnici jezika struke razvoj kritičkoga mišljenja kod studenata te je li to studentima od velike važnosti.

Ispitanici

Upitnikom je obuhvaćeno ukupno 54 studenta, od čega 37 studenata prve godine diplomskoga studija Prehrambeno inženjerstvo, Procesno inženjerstvo i Nutricionizam s Prehrambeno-tehnološkoga fakulteta Osijek te 17 studenata s Odjela za kemiju (prva godina preddiplomskoga studija kemije). Svi ispitanici engleski su jezik počeli učiti u prvom razredu osnovne škole ili ranije, a uče ga minimalno 12 godina.

Nakon što su prikupljeni rezultati upitnika, provedena je kvalitativna analiza svih sedam pitanja. Upitnik je proveden u sklopu redovne nastave; studenti su dobili papire s pitanjima na koje su poslije unosili odgovore. Kod nekih su pitanja studenti imali mogućnost odlučiti se za više ponuđenih odgovora, tako da je broj odgovara u konačnici veći.

Tablica 1: *Koju metodu učenja engleskoga jezika struke smatrate najučinkovitijom?*

Odgovori	Broj odgovora	Postotak odgovora
Tradicionalne nastavne metode – predavanja i vježbe	33	61%
Interaktivne grupne aktivnosti i diskusija	14	26%
Korištenje multimedije (video, podcast, interaktivne online platforme)	20	37%
Grupne prezentacije	3	6%

Odgovor na prvo pitanje iznenađuje s obzirom da veliki broj studenata tradicionalne nastavne metode smatra najučinkovitijima (predavanja i vježbe). Pretpostavka je bila kako će se velik broj studenata odlučiti za korištenje multimedije. Ovakvi se odgovori mogu

pripisati činjenici kako je veći broj ispitanika starosne dobi od 22 ili više godina te još uvijek frontalnu nastavu smatra najučinkovitijom jer su većinom bili izloženi takvoj vrsti poduke (61% odgovora).

Tablica 2: *Koliko su, po Vašem mišljenju, važni kreativni i inovativni pristupi profesora u učenju jezika?*

Odgovori	Broj odgovora	Postotak odgovora
Nevažni su	0	0
Od male su važnosti	3	6%
Važni su	20	37%
Vrlo su važni	20	37%
Izuzetno su važni	11	20%

Većina studenata kreativne i inovativne pristupe profesora u učenju jezika smatra vrlo važnima (37%), dok 20% studenata kreativnost profesora ocjenjuje izuzetno važnom. Raspodjela postotaka na ovom pitanju iznenađuje s obzirom da su na prethodnom pitanju studenti prednost dali tradicionalnim metodama poduke.

Tablica 3: *Koje kreativne metode poučavanja jezika smatrate najučinkovitijima?*

Odgovori	Broj odgovora	Postotak odgovora
Upotreba multimedijalnih resursa (video, podcast itd.)	32	59%
Upotreba kvizova u poučavanju jezika (jezične igre, kvizovi itd.)	37	69%
Grupne prezentacije	6	11%
Debata/igranje uloga	12	22%

Slično odgovoru na prvo pitanje, za očekivati je bilo da se većina studenata odluči za uporabu multimedijalnih resursa kao najučinkovitiju metodu za poučavanje jezika. Međutim, većina studenata preferira korištenje kvizova, tj. igre prilikom poduke jezika. Ostaje nerazjašnjeno može li ovakav visoki postotak (69%) biti rezultat dugogodišnjeg korištenja kvizova u nastavi, već od osnovnoškolskog obrazovanja.

Tablica 4: *Kako najučinkovitije vježbate engleski jezik struke?*

Odgovori	Broj odgovora	Postotak odgovora
Kroz tradicionalne dijaloške vježbe s profesorom	24	44%
Sudjelovanjem u razgovoru s kolegama	8	15%
Putem interaktivnih online platformi	31	57%
Korištenjem programa za razmjenu jezika s izvornim govornicima	3	6%

Nastavno na prethodna pitanja, i dalje velik postotak odgovora otpada na tradicionalne dijaloške vježbe s profesorom (44% odgovora) iako se najveći postotak odgovora (57%) odnosi na korištenje interaktivnih *online* platformi.

Tablica 5: *Koliko često koristite medije (videozapis, audiozapis, slike itd.) u svom procesu učenja jezika?*

Odgovori	Broj odgovora	Postotak odgovora
Rijetko ili nikada	2	4%
Povremeno	10	19%
Ponekad	8	15%
Često	17	31%
Vrlo često	17	31%

Navedite broj sati tjedno (prosjeak odgovora): 8 sati tjedno

Očekivano, većina studenata koristi često i/ili vrlo često medije u procesu učenja jezika (prosjeak odgovora – 8 sati tjedno), a samo 4% odgovora odnosi se na rijetko korištenje medija/ili nekorisćenje medija uopće.

Tablica 6: *Kako ocjenjujete važnost razvijanja kritičkog mišljenja u procesa učenja jezika?*

Odgovori	Broj odgovora	Postotak odgovora
Nije važno	1	2%
Donekle važno	4	7%
Umjereno važno	19	35%
Vrlo važno	25	46%
Izuzetno važno	6	11%

Tablica 7: *Potiču li profesori jezika na vašem fakultetu razvoj kritičkog mišljenja?*

Odgovori	Broj odgovora	Postotak odgovora
Ne	4	7%
Ponekad	18	33%
Često	28	52%
Uvijek/na svakom predavanju	3	6%
Ne znam	1	2%

Odgovori na pitanja 6 i 7 povezani su, tj. studenti uviđaju važnost razvijanja kritičkoga mišljenja (42% studenata poticanje kritičkoga mišljenja smatra vrlo važnim) te smatraju da profesori uglavnom često (52% odgovora) potiču razvoj kritičkoga mišljenja.

Sveukupno gledajući, za očekivati je bilo da se studenti koriste *online* platformama za učenje jezika te da tradicionalne nastavne metode (predavanja i vježbe), tj. frontalnu nastavu, smatraju nezanimljivom, odnosno zastarjelom metodom poduke. Međutim, najveći broj studenata (61% odgovora) preferira taj oblik izvođenja nastave, kao i korištenje

tradicionalnih dijaloških vježbi s profesorom. To se može objasniti pretpostavkom kako studenti prednost daju frontalnoj nastavi, koja od njih ne iziskuje aktivno sudjelovanje, već relativno pasivno praćenje nastavnog procesa. Isto tako, zanimljivo je kako studenti radije sudjeluju u kvizovima i jezičnim igrama tijekom nastave nego gledaju videoisječke ili slušaju podcaste. Za pretpostaviti je kako je sudjelovanje u kvizovima dinamičnije i pobuđuje kompetitivnost kod studenata, a moguće je da očekuju i neku vrstu nagrade (plusevi, ocjena za aktivnost) za uloženi trud. Naposljetku, poticanje razvoja kritičkoga mišljenja od velike je važnosti tijekom cijelog školovanja s obzirom da zahtijeva preispitivanje vlastitih uvjerenja te usporedbu sa suprotnim stajalištima. Na akademskoj razini razvoj kritičkoga mišljenja od iznimne je važnosti jer studenti već posjeduju vlastito mišljenje i imaju izgrađene stavove, a zadaća je nastavnika jezika da ih potakne na izražavanje stavova i mišljenja na stranom jeziku, što nekim studentima predstavlja izazov jer im je zahtjevno ostvariti komunikaciju na stranom jeziku. Analizom provedenog upitnika utvrđeno je, dakle, kako je studentima vrlo važno poticanje razvijanja kritičkoga mišljenja od strane profesora stranog jezika iako i dalje žele da se profesori služe tradicionalnim metodama poduke. Naime, studenti ne posjeduju dovoljno jezičnog znanja da bi svoje mišljenje argumentirali na stranom jeziku te se i dalje oslanjaju na tradicionalne metode koje ne zahtijevaju njihov aktivan angažman.

8. Zaključak

Nema sumnje da je pronalazak vremena za integraciju tehnologije u nastavni proces težak zadatak za svakog nastavnika te može biti izazovno odabrati najbolje tehnološke alate za učenje stranog jezika. Odabir odgovarajućeg alata za podučavanja u nastavi stranog jezika može pomoći učenicima da poboljšaju svoje vještine razumijevanja jezičnih struktura i njihove reprodukcije.

Brojna su pitanja na koji način treba obučiti i osnažiti nastavnike da povećaju svoje sposobnosti korištenja tehnologije u nastavi jezika. Istovremeno, nastavnicima treba omogućiti da budu fleksibilni u korištenju tehnologije i, što je najvažnije, autonomni u odabiru i korištenju tehnoloških alata.

Jedan od mogućih načina kreiranje je sveobuhvatnih programa digitalne pismenosti za nastavnike i učenike. Takvi programi trebali bi omogućiti pripremu i prilagodbu stalno mijenjajućim tehnologijama. Međutim, takvi programi trebali bi uključivati i educiranje o rizicima prekomjerne uporabe tehnologije i pružiti strategije za održavanje ravnomjernog korištenja tradicionalnih i suvremenih metoda poučavanja te sprječavanje dodatnog stresa, distrakcija, digitalnog nereda i ugrožavanja privatnosti. Nadalje, s obzirom da je provedeno istraživanje pokazalo kako studenti i dalje vole poduku tradicionalnim metodama, niti ovaj oblik poduke ne bi trebalo izbaciti iz nastave, tj. najbolje bi rješenje bilo postići ravnotežu između obje krajnosti, tj. tradicionalnih i suvremenog metoda.

Literatura

- Agić, Z., Đurović, V. i Išaretović, S. (2022). Experiences of Students and Professors in Online Teaching During Pandemics. *Časopis za ekonomiju i tržišne informacije*, 12(1), 70-85.
- Aleksa Varga, M. i Ivić, V. (2023). Mediji u nastavi stranih jezika U Bagarić Medve, V. i Pavičić Takač, V. (ur.) Učenje i poučavanje stranih jezika. Osijek: Filozofski fakultet u Osijeku, 51-73.
- Arno-Macia, E. (2012). The Role of Technology in Teaching Languages for Specific Purposes Courses. *The Modern Language Journal*, 96, 89-104.
- Arulselvi, M. E. (2016). Learning Strategy Training in English Teaching. *Journal on English Language Teaching*, 6 (1), 1-7.
- Boumová, V. (2008). Traditional vs. modern teaching methods: Advantages and disadvantages of each (Doctoral dissertation, Masarykova univerzita, Filozofická fakulta).
- Bukovčan, D. (2009). Od teorije do prakse u jeziku struke. Zagreb: Školska knjiga.
- Coyle, D. (1999). "The next stage? Is there a Future for the Present? The legacy of the communicative approach." *Francophonie*, 19, 13-16.
- Curran, C. A. (1972). Counseling-Learning: A Whole-Person Model for Education. New York: Grune and Stratton.
- Digischool, Kahoot! and RefME Announced as Winners of 2015 Edtech 20. (2015) kako je citirano u Susanti, S. (2017).
- Dudley-Evans, T. i St John, M. J. (1998). Developments in ESP. A multi-disciplinary approach. Cambridge: Cambridge University Press.
- Garrett, N. (2009). Computer-assisted language learning trends and issues revisited: Integrating innovation. *Modern Language Journal*, 93 (Focus Issue), 719-740.
- Gattegno, C. (1972). Teaching Foreign Languages in Schools: The Silent Way. (2nd edition) New York: Educational Solutions.
- Google Inc „Kahoot! – Android Apps on Google Play.“ (2014) kako je citirano u Susanti (2017).
- González-Pueyo, I., Foz, C., Jaime, M. i Luzon, M. J. (Ur.). (2009). Teaching academic and professional English online. Bern, Switzerland: Peter Lang.
- Howard, G. (1983). Frames of Mind. The Theory of Multiple Intelligences. New York: Basic Books, Inc., Publishers.

- Keglević Blažević, A. (2023). Pristupi i metode poučavanja stranih jezika. U Bagarić Medve, V. i Pavičić Takač, V. (ur.) Učenje i poučavanje stranih jezika. Osijek: Filozofski fakultet u Osijeku, 229-249.
- Kern, R., Ware, P., i Warschauer, M. (2004). Crossing frontiers: New directions in online pedagogy and research. *Annual Review of Applied Linguistics*, 24, 243-260.
- Knežević, Č. (2015). „Razvoj teorija i metoda učenja stranog jezika.“ *Svarog: naučno stručni časopis za društvene i prirodne nauke*, 10, 426-435.
- Krashen, S. D. i Terrell, T. D. (1983). *The natural approach: Language acquisition in the classroom*. Hayward, CA: Alemany Press.
- Kukulska-Hulme, A. (2005). Introduction. U Kukulska-Hulme, A. i Traxler, J. (Ur.) *Mobile Learning: A Handbook for Educators and Trainers*. London: Routledge, 1-6.
- Larsen-Freeman, D. (2002). *Techniques and principles in language teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Lozanov, G. (1978). *Suggestology and Outlines of Suggestopedy*. New York: Gordon and Breach.
- Mikulec Rogić, M., Cibulka, M., Rujevčan, D. (2022). Upotreba izvora na stranom jeziku na stručnom i specijalističkom studiju. U Velički, D., Dumančić, M. (Ur.). *Zbornik/Book of Proceedings STOO2. 2. znanstvena i umjetnička konferencija Učiteljskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Suvremene teme u odgoju i obrazovanju – STOO2 - In memoriam prof. emer. dr. sc. Milan Matijević*. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zavod za znanstvenoistraživački rad u Bjelovaru, Faculty of Teacher Education University of Zagreb, Institute for Scientific Research and Artistic Work in Bjelovar, 75-92. Preuzeto s <https://hub.ufzg.hr/books/zbornikbook-of-proceedings-stoo2/page/upotreba-izvora-na-stranom-jeziku-na-strucnom-i-specijalistickom-studiju> (pristupljeno: 18. 7. 2024.)
- Neuner, G. i Hunfeld, H. (1993). *Methoden des fremdsprachlichen Deutschunterrichts. Eine Einführung*. Langenscheidt.
- Ortner, B. (1998). *Alternative Methoden im Fremdsprachenunterricht. Lerntheoretischer Hintergrund und praktische Umsetzung*. Hueber.
- Panagiotidis, P. (2021). Podcasts in Language Learning. Research Review and Future Prospectives. U *Proceedings of EDULEARN21 Conference*, str. 10708-10717. *EDULEARN21 Proceedings - Browsing Publication* (iated.org)
- Postegullio, S. (2005). Editorial. *Iberica*, 9, 5-6.
- Raonić, E. (2021). *The Digital Era and Out-of-school Exposure to English: Young Learners Ten Years Ago and Today*. Diplomski rad. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb. 27 str.

Reinders, H. (26. 12. 2024). Humanizing Technology in Language Learning and Teaching. Preuzeto s Humanizing Technology in Language Learning and Teaching - Equals

Renau Renau, M. L. (2016). A Review of Traditional and Current Language Teaching Methods. *International Journal of Innovation and Research in Educational Sciences*, 32), 82-88. ISSN (Online): 2349-5219

Richards, J. C. i Rogers, T. (2001). Frontmatter. U Richards, J. C. i Rogers, T. (Ur.) *Approaches and Methods in Language Teaching*, Frontmatter, Cambridge: Cambridge University Press, i-iv.

Rosell-Aguilar, F. (2007). Top of the pods - In search of a podcasting "podagogy" for language learning. *Computer Assisted Language Learning*, 20, 471-492.

Sadiku, M. N. O., Shadare A. E. i Musa, S. M. (2017). Digital Natives. *International Journal of Advanced Research in Computer Science and Software Engineering* 7(7), 125-126.

Susanti, S. (2017). Fun Activities in Teaching English by Using Kahoot/ Proceedings IAIN Batusangkar, 1(2), 453-458.

Vodopija Krstanović, I. V. i Badurina, D. R. (2020). Integrirano usvajanje stranoga jezika i sadržaja (CLIL): prednosti, izazovi i mjere. *Metodički vidici*, 11(11), 69-90.

CREATIVITY AND INNOVATION IN TEACHING FOREIGN LANGUAGES FOR SPECIFIC PURPOSES

Antonija ŠARIĆ

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Food Technology Osijek, Franje Kuhača 18, Osijek, Croatia
antonija.saric@ptfos.hr

Lahorka BUDIĆ

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Food Technology Osijek, Franje Kuhača 18, Osijek, Croatia
lahorka.budic@ptfos.hr

Abstract

Teaching English for specific purposes is a part of almost every academic program. When students enroll in a university, they bring with them knowledge of a foreign language gained through formal education and informal experiences. However, it is common for their prior knowledge of foreign languages, especially English, to be inadequate, which makes it difficult for language professors to conduct quality lessons. Therefore, creativity and innovation in teaching, along with encouraging students to solve tasks creatively, are crucial for acquiring a foreign language in a specific field, which was the premise of this study. Introducing diverse media content into language lessons not only facilitates students' learning of content and topics, but also encourages them to independently explore subjects outside the curriculum, thus improving their knowledge and speaking skills in English. The aim of this study was to present the results of a survey conducted among graduate students of the Faculty of Food Technology and undergraduate chemistry students on the language learning methods they find most effective. Furthermore, the study offers practical ideas for motivating students to improve their English language skills, particularly in speaking and communication. The results revealed that the students emphasize the importance of multimedia resources in language teaching, not are aware that traditional teaching methods (lectures and exercises) as the most effective, and prefer traditional dialogical exercises with the professor. A slightly smaller number of students actively use online platforms for language practice and stress the importance of exposure to the foreign language through YouTube, series, and films. On average, students spend between 6 and 10 hours per week engaging with media in a foreign language. The study concludes that while students acknowledge the importance of creative and innovative approaches in language teaching, they still prefer traditional methods that require less active engagement.

Keywords: creativity, innovation, teaching languages for specific purposes, critical thinking, multimedia resources

Key message of the paper: Foreign language teachers should keep up with the development of modern technology to make the lectures more up-to-date and to adapt their teaching process to new generations of digital natives. However, traditional methods should not be neglected because the students find them equally effective.